

Politik Bilim

ARGE'yi de halletmişiz!

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>; hagoker@ttmail.com

Türkiye'nin ARGE'de yetkinleşmesi yönündeki çabalarına yakından tanık olduğum, hepsini yurtseverlik ortak paydasında toplayabileceğim bütün bilim insanlarının, uzmanların, sanyicilerin dikkatlerine sunarım.

TÜİK, 9 Kasım'da, geçen yılın ARGE istatistik sonuçlarını açıkladı. Ardın da TÜBİTAK, Türkiye'nin ARGE harcamalarının, GSYİH'sine oranla son 10 yılda nasıl bir seyir izlediğini gösteren bir grafiği sitesine koydu. Görülen o ki, bu oran 2009, 2010 ve 2011 yıllarında %0,85-%0,84-%0,86 bandına oturmuş. Demek ki, **Türk Bilim ve Teknoloji Politikası: 1993-2003**'te 2003 yılı için öngörülen % 1 hedefine bile henüz ulaşamamışız.

1993 yılında, bugün bize çok iddialıymış gibi gelen % 1 hedefinin niçin seçildiğini (dönemin hükûmetine sunulur sunulmaz rafa kaldırılan **Türk Bilim Politikası 1983-2003**'te bu hedef çok daha iddialıydı!) ve bu hedefi yakalayamamanın ne anlama geldiğini, ARGE harcamalarımızı diğer ülkelerin ARGE harcamalarıyla karşılaştırarak anlayabiliriz.

OECD Science, Technology and Industry Scoreboard 2011'de OECD'ye üye 34 ülkeyle birlikte Çin, Rusya Federasyonu ve Güney Afrika Cumhuriyeti'ni de içine alan 37 ülkenin ARGE harcamaları, GSYİH'lerinin yüzdesi olarak karşılaştırılıyor ve 2009 (ya da ülkeler bazında erişilebilen en son yıl) değerleri esas alınarak ülkeler arasında sıralama yapılıyor. Ayrıca, her ülke için bu yüzdelerin 1999-2009 arasında ne kadar değiştiği de görülebiliyor. Bu verilere göre, yaklaşık on yıllık dönemde ülkelerin pek çoğu ARGE harcamalarını önemli ölçüde yükseltmişler; özellikle 1999'da da önde koşanlar, harcamalarını ciddi boyutlara taşımışlardır. 2009 yılında 7 ülkede ARGE harcamaları GSYİH'lerinin %3'ü mertebesinde ya da bunun üzerindedir. Bu ilk 7'yi izleyen 6 ülkenin harcamalarında bu oran %2-3 arasındadır. Sonraki 11 ülke %1,5-2; 6 ülke %1-1,5 diliminde yer almaktadır. Türkiye bütün bu dilimlerin dışında ve 37 ülke içinde %0,85 ile 32'nci sıradadır.

ARGE harcamalarının mutlak büyüklük olarak ele alındığı bir başka değerlendirmede, Türkiye, Belçika ile birlikte 18'nci sırada yer aldığı için, durumunun o kadar da kötü olmadığı ileri sürülebilir. Ama, ilk sıralamaya göre önüdeyken bu kez geride bıraktığı ülkelerin çoğunun Danimarka, İzlanda, Slovenya, İrlanda, Norveç ve Lüksemburg gibi, nüfusları Türkiye nüfusunun onda birinin de altında kalan ülkeler olduğu görülür.

Türkiye'nin ARGE harcaması, hangi açıdan bakılırsa bakılsın, çok yetersizdir. Bilim, teknoloji ve sanayide iddiası olan bütün ülkelerin hedefi, ARGE harcamalarının GSYİH'lerine oranında %3'ü yakalayabilmek ve bunun da üstüne çıkabilmektir. 1993'te, ülkemizde, 2003 için öngörülen %1 hedefi, uluslararası yarışta gözlenen, ARGE harcamalarını olabildiğince artırma eğilimine dayanır ve gerçekçi bir seçimdir. Ne var ki, aradan bunca zaman geçmiş olmasına karşın hâlâ bu hedefe bile erişilememiştir.

Açık kalplilikle söylemek gerekir; Türkiye, %1'lik hedefi tutturabilmek için gerekli olan parasal kaynaklara sahiptir. Ancak, 1995 yılından bu yana uygulamada olan destek programlarının yürütücüsü konumundaki iki kurumun, TÜBİTAK ve TTTV'nin, kendi pratiklerinden de bilindiği gibi, örneğin sanayinin ARGE ve yenilik faaliyeti için bu iki kurumdan destek talebi, nerdeyse her yıl, kamunun bu amaçla ayırdığı parasal kaynağın altında kalmıştır. Sanayimiz, mevcut destek imkânının tamamını kullanabilecek ve kamuyu daha fazla kaynak ayırmaya zorlayacak bir ARGE eğilim ve kapasitesine ya da bu alanda

atılım yapacak bir sermaye yapısına sahip değildir. Günümüz siyasî iktidarının da bu sorunun üstesinden gelebilecek ulusal bir politikası yoktur. Bütün iktidar gücünü elinde toplamanın peşinde olan Başbakanın bu konudaki tek derdi, kendi deyimiyle, *'İstanbul Sermayesi'nin* yerine, *'Anadolu Sermayesi'* diye takdim ettiği, ticaret kültürü ağır basan *'İslâmî Sermaye'*yi hâkim kılmaktır.

CBT. 23 Kasım 2012